

3 ולפי זה מלכות שניה
 4 הוא כנגד כת גופני שהוא באדם ומלכות יון כנגד
 כת השכלי שבאדם, ותבין כי מלכות שניה לא היה
 כוננו רק ליטול מהם עולם הזה להרוג ולאבד
 אותם מגופם וליטול מהם עולם הזה הגופני
 ומלכות שלישיית לא היתה מבקשת רק ליטול
 מהם התורה השכלית ולכן ראה אותו דניאל כמו
 הנמר שהוא עו ולכן היה נהג במדה זאת
 במלכותו כי העו פנים הוא עומד כנגד אחר
 10 ומתנגד לו ואינו רוצה שיהיה לאחר שום מעלה
 רק הוא עומד בעזרתו נגדו ולכן המלכות הזה
 היתה עומדת כנגד ישראל בעונות ולא רצו
 שיהיו שומרים דת שלהם כמו שהוא מנהג העו
 שהוא מעזו כנגד אחר ואין עושה דבר זה
 15 שיהיה גדול וחשוב כמו שהיה מדה זאת למלכות
 הראשון ולא שהוא עושה כדי שיהיה הכל תחת
 רשותו רק שהוא עומד נגד אחר ומתנגד לו שלא
 יהיה לכשגדו שום מעלה. וכך מלכות יון, ולא
 היה להם תועלת מה רק כמו עו פנים שאינו
 נהנה בעזרתו רק מה שהוא מתנגד אל אחר

הנהגה, נהגה, נהגה, נהגה

9 ד ר' שמעון בן לקיש פתח קריא
 בגלות. יתקראן היתה תורה זה
 גלות פכל שפאמר ויטהר ד (כ)
 ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו
 5 זה גלות פני (מסכת יו"ט) ובהגלה
 לקביא את הקמן. וחשך זה גלות
 וכן שהשיכה עיניהם של
 ישראל בגירומיהן שהיתה
 אומרת להם כתבו על קרן השור
 10 שאין לכם חלק פאלהי ישראל.
 על פני תהום זה גלות ממלכת
 הרשעה שאין להם חקר כמו
 התהום, מה התהום הזה אין לו
 חקר אף הרשעים כן. ויהי עליהם
 15 חרפה וזה רוחו של מלך המשיח
 היצא מה דף אפר אמר (מסכת יו"ט)
 ונתה עליו רוח ה', קאחו זכות
 ממשיכה וקאה הקרחת על פני
 הפנים פנכות התשובה שנגמלה
 פנים שפאמר (מסכת יו"ט) שפכי
 פנים לפני.

הנהגה, נהגה, נהגה, נהגה

שואלין ודורשין בהלכות החג. מאמר מרן
 אדמו"ר בב"א ז"ע, שואלין ודורשין מלשון שאלה
 ובקשה, בהלכות החג, אל תקרי הלכות אלא
 הליכות, היינו שמבקשים מהש"ת שנוכה להכנס
 5 ולבוא אל פנימיות החג. וי"ל עוד, שואלין ודורשין
 מה עיצומו של חג וסגולתו המיוחדת. לכל יו"ט
 יש ענינים סגוליים המיוחדים אותו, אם זה אהבת
 ה', יראת ה', או שאר מדות, ומאיר את כל השנה
 במדתו המיוחדת. וזה ענין הלכות החג, במה יבואו
 10 ויכנסו אל היו"ט ועם מה יצאו ממנו. וכדאיתא
 בתורת אבות עה"פ על זאת יתפלל כל חסיד אליך
 לעת מצוא, שקאי על עת יציאה מן הקדושה אחרי
 שבת ויו"ט, איך הוא יוצא מהתג ועם מה הוא יוצא.
 וכאשר ברור לאדם עיצומו של חג יודע עם מה
 עליו לצאת ממנו.

הנהגה, נהגה, נהגה, נהגה

4 התבאר כי
 מלכות יון הוא מוכן להתנגד לישראל במה שיש
 להם תורה ומצות אלקי כי אל מלכות זו שייך
 לה החכמה שהיא שכל האדם בלבד לא השכל
 5 האלקי הנבדל אשר היא התורה האלקית שהיא
 השכל הנבדל האלקי לגמרי וכן אל בית המקדש
 שיש לו מעלה אלקית קדושה הם מתנגדים
 ביותר לה המלכות הזאת כי התורה ובית
 המקדש הם שתי מדרגות זו על זו כמו שאמרו
 10 (אבות פרק ה, משנה כ). בכל מקום שנים אלו
 יחד יהי רצון מלפניך ה' אלקינו שיבנה בית
 המקדש במהרה בימינו ותן חלקינו בתורתך כמו
 שהוא מבואר במקום אחר 20, ולכן היו מתנגדים
 15 אל המצות התורה ולבית המקדש בפרט ולכן
 הנס שנעשה להם היה בנרות של בית המקדש
 (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור וכו'
 ושמונה ימים שנעשה להם הנס מורה על מעלת
 20 תורה כמו שבארנו זה במקום אחר, והרי יסד
 הוד המורה הוא מתן תורה דבר זה בארנו באריכות
 על התורה בתמניא אפי ועוד סדר למנצח מזמור
 לדוד השמים מספרים כבוד אל וגו' שבעה פסוקים
 ואחר שבעה פסוקים תורת ה' תמימה כי אלו
 25 ו' פסוקים הם העולם הזה והתורה היא על העולם
 הזה שנבא בו ימי בראשית לכן מדריגה
 השמינית 21 היא התורה ולכן שבעה שבעות
 הספור (דברים טו, ט), עד החמישים שהוא אחר
 השבעה הוא מתן תורה דבר זה בארנו באריכות
 במקום אחר 2, לכן הנס של חנוכה ראוי שיהיה
 30 שמונה ימים זה אחר זה, ועוד יתבאר טעם לזה
 בסמוך.

הנהגה, נהגה, נהגה, נהגה

6 וזה הוא הרמז מה שאנו אומרים (נוסח על
 הנסים) 'ואתה ברחמיך הרבים עמדת
 להם בעת צרתם', כלומר זה היה צרתם
 מה שרצו להשכיחם מתורתך, אף על פי
 5 שאינם רוצים לעשות להם רעה בגופם, זה
 היה צרתם מה שרצו להשכיחם אותם
 מתורת ה'.
 והנה כתיב (תהלים פד, יב) 'כי שמש ומגן ה'
 צבאות', וכנסת ישראל נקראו לבנה
 10 (וזה"ק ח"א רלו, ב), כי השמש משפיע אור
 ללבנה (שם). והנה כל הנסים ונפלאות
 שעשה ה' לנו, כגון פורים פסח ושאר ימים
 טובים, עיקר הנס היה מחמת שרצו לעשות
 לישראל רעה בגופם, לכן הימים טובים הם
 15 במלוי לבנה, לרמוז על ישראל כו'. אבל
 כאן בחנוכה היה עיקר הנס מחמת שקמו
 האויבים על התורה, להעביר ישראל ממנו
 ח"ו, ואינו מרומז על הלבנה, לכן הנס זה
 אינו במילוי לבנה. 21

הנהגה, נהגה, נהגה, נהגה

8 ב"ה [תר"נ] מימי חנוכה בקצרה
 איתא במדרש¹ והארץ היתה תהו (בראשית
 א, ב) זו בבל. בהו מדי. וחושך זו יון
 שהחשיכה עיניהם של ישראל כו'. כי בבל
 5 ומדי היו בעת שחרב בית המקדש ואז
 העולם תהו ובהו. אבל בימי יון היה בית
 המקדש קיים רק אותן הרשעים החשיכו
 עיניהם שלא יוכלו לקבל אור בית המקדש.
 לכן כאשר נקם השם יתברך נקמתו נתן
 לנו הארה מבית המקדש גם לימי החושך
 עתה שחרב בית המקדש אף על פי כן מאיר
 אור מן המנורה וזהו מדה במדה. ואיתא²

9 מוזהה בימין כי הכל הוא בכח התורה
 כדכתיב (שם) אחר כך ורוח אלקים מרחפת
 על פני המים ואין מים אלא תורה. פירוש
 ודאי ד' מלכויות היו מוכנים להיות. אבל
 5 התורה ניתן לבני ישראל שיוכלו לקבל
 אלקיות בכח התורה אפילו בזמן מלכות
 שלהם. אבל היונים ימ"ש הזכרם רצו
 להעבירנו ממצות השם יתברך ולהשכיחנו
 תורתו הקדושה. לכן אבד זכרם מן העולם.
 10 ומוזהה היא אור התורה שיש בבני ישראל
 קבוע וקיים כמוזהה בבית. אבל נר חנוכה
 משמאל³ הוא לפי שעה. בימים האלו
 להנכם מהם מאיר נרות מאור התורה גם
 בשמאל כמו שכתבנו לעיל:

הנהגה, נהגה, נהגה, נהגה

7 ולכן
 הנס שנעשה להם היה בנרות של בית המקדש
 (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור וכו'
 ושמונה ימים שנעשה להם הנס מורה על מעלת
 5 התורה כמו שבארנו זה במקום אחר, והרי יסד
 דוד מזמור (תהלים קי"ט) אשוי תמימי דרך
 על התורה בתמניא אפי ועוד סדר למנצח מזמור
 לדוד השמים מספרים כבוד אל וגו' שבעה פסוקים
 ואחר שבעה פסוקים תורת ה' תמימה כי אלו
 10 ו' פסוקים הם העולם הזה והתורה היא על העולם
 הזה שנבא בו ימי בראשית לכן מדריגה
 השמינית 21 היא התורה ולכן שבעה שבעות
 הספור (דברים טו, ט), עד החמישים שהוא אחר
 השבעה הוא מתן תורה דבר זה בארנו באריכות
 במקום אחר 2, לכן הנס של חנוכה ראוי שיהיה
 שמונה ימים זה אחר זה.
 21

הנהגה, נהגה, נהגה, נהגה

(ב) ואתה תצודה וגו'. כלל פרשה זו נפלאה, לצד לשון ואתה תצודה וגו'. עוד עיקר הפרשה אין כאן מקומה צמח מעשה המשכן, ויחזר היה מקומה אחר מעשה המנורה ע"פ, גם לשון ויקחו אליך, אינו מבוזר מה זה, והרמזין כי שההיר שיצאהו לפניו ומשה יראה אם הוא זך וכתיב כראוי, ואינו אלא פלא, וכי לא נאמנו פקיד המשכן על זה, ומה יהיה אחרי מות משה, עוד יש להעיר על מאמר 10 חו"ל בויקרא רבה ס"פ אמור פל"א עה"פ לו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך, הה"ד ראשך עליך ככרמל וגו' מלך אסור צרעית, ומפרשי מלך זה משה כו', ומסיים אמר הקב"ה למשה, משה מלך עשימך ואין דרך מלך לעשות כו' בעלמנו לו לאמרים לעשות בשבילך, וזה מדרש פליאה והלא כל התורה בא צווי משה לישראל בשם ה' ולמה זה נחשורו לדרוש כן צו הפרשה, ומה שייך מלות המעשה למשה ויחזר מלכל ישראל, אבל יסוד הדבר למדנו ע"י ביאור עוד מאמר 10 ברבה פ' זו ואתה הקרב אליך, הה"ד לולי מורתי שעשעי או אבדתי בעיני, בשעה שאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך הרע לו כו' ח"ל תורה נחמי לך שאלולי היא לא צראתי עולמי כו', והנה לא נודע עיקר המעומת מנ"ל לחו"ל שרע כו' למשה, ומו אם הרע למשה אין זה פיוס כ"ב.

שהרי אינו דומה ההנהגה שהיא לאהרן ולזרעו ואין לזולתו חלק בה, משא"כ התורה נאמנה לכל ישראל כמו למשה ולזרעו, אלא משה בעצמו היה שליח וכה שמינית על ידו, ואין זה שייכות לזרעו כלל. אלא הענין בכל זה דיש לעמת דלור התורה שהוא מכלית המשכן ועיקר המשרה שניה בישראל, בא בשפע ע"י אמצעות שני כלי קודש, היינו הארון והמנורה, ונשמנו פעולותיהם, הארון בא ליעוד הדברות שכתב גם לזווי בקבלה בע"פ וכמש"כ 10 לעיל כ"ה כ"ב, ועדיין אין זה כח הפלפול והמידות שהיא אדם יכול לחדש מעצמו דבר הלכה שאינו מקובל, ולזה הכח הנפלא שנקרא תלמוד ניתן כח המנורה אשר נכלל בו שבע חכמות וכל כמות הנדרש לפלפולה של תורה, וכל זה נכלל בכפופות ופרכים, עד דאי צב"ר פל"א ר' טרפון בשעה שהיה שומע דבר מחוקן היה אומר כפחור ופרח, ושיח רבן של ישראל ללמדנו בא שמה שתלמיד ותיק מחדש דבר טוב הוא ע"י כח שגרום בכפחור ופרח של המנורה, ועל כן צבית 20 שני שרבו ישיבות והעמידו תלמידים הרבה להורות דאבי ורבה שהוא התלמוד, מש"ה נחמזק כח המנורה ע"י נס דמנוכה, וע"ע להלן ל"ט ל"ו שהראיתי לדעת שמרומם גם זה צמורה, והיינו דאי צברכות דנ"ו הרואה שמן זית צמולס יפה למאור תורה שנא' ויקחו אליך שמן זית וגו'.

להבין למה עושין זכר לחנוכה המנורה שהיה בימי החשמונאים ואין עושין זכר לחנוכה המשכן וחנוכה המקדש שהיה קדושה קבוע לדורות. וי"ל שכבר זכרנו מ"ש צב"ר שהיה אהרן מו"ר על שלח הקריב בחנוכה הנשיאים וח"ל הקב"ה לגדולה מזו אהה מחוקן כו' הקרבנות כ"ו שבהמ"ק קיים הם נוהגים אבל הגרות לעולם כו' וכ' הרמזין שמרמו על גרות חנוכה שהם נוהגין לעולם. דהנה ענין ז' הגרות של המנורה מרמזים על התפשטות אור התורה בכל ז' המדות הק' נגד ז' הרועים שהם מרכבה לז' המדות ובכולם נמלא התפשטות חכמת התורה המרומם למנורה בדמות כמ"ש (ב"ב כה:): הרואה שיחכים ידרים כו' וחנוכה מדליקין ח' גרות כי הכר שמיני מרמו על בינה ליבא צ"ה שהיא המקור של ז' האורות הנ"ו והייט התשוקה והרצון שבלב להגיע למאור התורה שתפשט בלב ועיקר הגעושים והתשוקה בלב לזכות למאור התורה נגלה אז בימי גזירת יוון שהיה לבסלם צמורה ומלות. והיה לבס נשבר מאד מזה שגראה שמן השמים מטבין מפני שזאין התורה ומלות שלהם מקובל בעיניו ית' והוא דומה כשופך קיתון על פניו (כסוכה). ועי"ז נאמרמרמו וגדלה התשוקה בלבם לפסוק צמורה בסתר. וגם אוחס שלא יכלו להצניע ח"ע ולעסוק צמורה עוד יותר גדלה התשוקה והתשוקה בלבם לזכות למאור התורה ועי"ז זכו לנס 20 הכלי קיבול למאור שבעת הגרות. שהיא עבד הרצון שבלב שע"י נעשה כלי להיות נשפע בו מאור התורה.

המשכן וייתן פה' 13

13 חמס ע"י הגרות והגזירות זכו למאור התורה וכמש"כ שכתב ומשענתך המה יחמוני שדייקא ע"י השבט מוסר בא להם המשענת ביתר שאת וכדאיחא בפרקי היכלות (פ' כז) שצבית שני חפ"י שלא שרחה 5 שם שכינה. אבל הדרה יקרה כבודה וגדולתה וכי של תורה לא נתנה עד צית שני ע"ש והמכוון על זמן החשמונאים שהיה החמלת הארת תושב"פ. דחטכה החמלת היסוס שלא נתנו ליכתב כי אסתר הוא סוף הכיסים שניתנו ליכתב (כמ"ש יומא כט). והיינו החמלת 10 תושב"פ. כי היא החמלת מלוא דרצין שהוא רק משרש תושב"פ כמ"ש בגמ' על צרכת כר חנוכה והיכן לטו מלא תסור. ודייקא או ע"י הצער והגזירה נתיסר התושב"פ כמ"ש (צ"ר פ' צ) ותושר זה יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בניצוחיהן ודייקא עי"ז ויאמר אלהים 15 יהי אור והיינו הארת תושב"פ וכדאיחא (תנחומא נח ג) שעל עמלי תושב"פ נא' העם ההולכים בחושך ראו אור גדול אור הראשון וכי וגם לא כפה ההר כניגית רק על תושב"פ לפי שיש בה לפר גדול ונדוד סינה ומנבל ענמו עליה. ועל לימוד תושב"פ נא' ואהבת וגו' 20 ככל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. שאין זוכה לה רק מי שהוא אוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו ע"ש ועליהם נא' ואהבו כאלהם השמש בצברתו שהקב"ה מאיר עיניהם לעל. וזכה יוצן למה אין עושין זכר

14 המיוחד בטהרתו הפנימית, מעקת רוח"יון המתהדר ביפיתו החיצונית — שתחתיה שוכנים כיעור וטומאה — השחרור שזכינו לו על ידי ההתעוררות הקדושה של תחיית הרוח הלאומי שלנו ממקורו, על ידי גבורי קנאת הקודש, החשמונאים הכהנים הקדושים, הניח את חותמו על מהלך הדורות לכל הזמנים. ההתנגשות של רוח-ישראל — זהו תהליך שאינו פוסק, עד אשר יפוח היום הגדול, אשר בו יהיה נצדק קודש".

15 חכמתיו קבעה שישן שתי דרכים נפרדות: או ללכת בכחות הטבע, לפתחם ולחזקם (והם היו הראשונים לפולחן הספורט, לפולחן תרבות-הגוף), או ללכת נגד הטבע, להתמסר לפרישות גמורה מכל הכחות הטבעיים ולחיות חיי-רוח.

16 לא כן ישראל — עליהם נאמר, "ואתם תהיו לי ממלכת-כהנים" — מלכות העוסקת בהנהגה מדנית, וכהונה העוסקת בהנהגה רוחנית, מאוחדות ומלוכדות; "יגוי קדוש" — לא רק בודדים מגיעים לדגרת קדושה, אלא הגוי כולו, העוסק בכל מלאכת עבודה, אף הוא קדוש יאמר לו.

17 תוכן זה של רוח-ישראל, בא לידי ביטוי במנורה הטהורה, שמצד אחד הועלו נרותיה בדרך טבעית, בשמנ"ית ובהדלקה מעשה-ידי-אדם, ומצד שני דלק בה, "הנר המערבי" שהיה כולו גילוי של נס (עי' שבת כ"ב, ב) — הכח הטבעי והכח הנסי השתלבו יחד, "עדות שהשכינה שורה בישראל", ששכינת מעלה שרויה על דרי-מטה.

18 היונים לא יכלו להבין את דרכם המיוחדת של ישראל, המאחדת את שני הדברים באיחוד מלא, ההשקפה הרואה בגוף בסיס לרוח, והיודעת לפתח קדושה גם בתוככי החיים הטבעיים, והם ניסו להטיל על ישראל את רוחם, את תרבותם. ולכן: "כשנכנסו יונים להיכל — טמאו כל השמימים", הם נלחמו נגד אורם של ישראל, נגד המנורה המופלאה המאחדת את הטבע והנס גם יחד. ולעומתם קמו והתקוממו החשמונאים מזרע אהרן, ממשפחת הכהונה בישראל. והם שנחלצו למלחמת-הקודש, והחזירו עטרת המלכות לישראל, סמלו גם את המאבק הרוחני: הלוחמים בעוז ובגבורת-הגוף, הם גם המגינים על רוח-ישראל ועל נשמתו, על טהרתו ועל מקדשו.

19 המיוחד בטהרתו הפנימית, מעקת רוח"יון המתהדר ביפיתו החיצונית — שתחתיה שוכנים כיעור וטומאה — השחרור שזכינו לו על ידי ההתעוררות הקדושה של תחיית הרוח הלאומי שלנו ממקורו, על ידי גבורי קנאת הקודש, החשמונאים הכהנים הקדושים, הניח את חותמו על מהלך הדורות לכל הזמנים. ההתנגשות של רוח-ישראל — זהו תהליך שאינו פוסק, עד אשר יפוח היום הגדול, אשר בו יהיה נצדק קודש".

20 חכמתיו קבעה שישן שתי דרכים נפרדות: או ללכת בכחות הטבע, לפתחם ולחזקם (והם היו הראשונים לפולחן הספורט, לפולחן תרבות-הגוף), או ללכת נגד הטבע, להתמסר לפרישות גמורה מכל הכחות הטבעיים ולחיות חיי-רוח.

21 לא כן ישראל — עליהם נאמר, "ואתם תהיו לי ממלכת-כהנים" — מלכות העוסקת בהנהגה מדנית, וכהונה העוסקת בהנהגה רוחנית, מאוחדות ומלוכדות; "יגוי קדוש" — לא רק בודדים מגיעים לדגרת קדושה, אלא הגוי כולו, העוסק בכל מלאכת עבודה, אף הוא קדוש יאמר לו.

22 תוכן זה של רוח-ישראל, בא לידי ביטוי במנורה הטהורה, שמצד אחד הועלו נרותיה בדרך טבעית, בשמנ"ית ובהדלקה מעשה-ידי-אדם, ומצד שני דלק בה, "הנר המערבי" שהיה כולו גילוי של נס (עי' שבת כ"ב, ב) — הכח הטבעי והכח הנסי השתלבו יחד, "עדות שהשכינה שורה בישראל", ששכינת מעלה שרויה על דרי-מטה.

23 היונים לא יכלו להבין את דרכם המיוחדת של ישראל, המאחדת את שני הדברים באיחוד מלא, ההשקפה הרואה בגוף בסיס לרוח, והיודעת לפתח קדושה גם בתוככי החיים הטבעיים, והם ניסו להטיל על ישראל את רוחם, את תרבותם. ולכן: "כשנכנסו יונים להיכל — טמאו כל השמימים", הם נלחמו נגד אורם של ישראל, נגד המנורה המופלאה המאחדת את הטבע והנס גם יחד. ולעומתם קמו והתקוממו החשמונאים מזרע אהרן, ממשפחת הכהונה בישראל. והם שנחלצו למלחמת-הקודש, והחזירו עטרת המלכות לישראל, סמלו גם את המאבק הרוחני: הלוחמים בעוז ובגבורת-הגוף, הם גם המגינים על רוח-ישראל ועל נשמתו, על טהרתו ועל מקדשו.

צריך ללמוד ולקיים, ושניהם עניין אחד, ונלחמם: "להשכיחם ותרתיך ולהעבירם מחוקי רצונך". עניינה של תורה הוא "אשר יעשה אתם האדם וחי בהם". סדרי חיים נקבעים על-פי לימוד התורה. יחד עם המלחמה הפוליטית, הייתה גם זו מלחמה דתית. העם הקטן הבעיר את רשתת הגויים. הם לא יכלו לסבול את זרותם של היהודים וגורו עליהם כל מיני דברים — כל פעם דבר אחר. הם לחמו נגד לימוד ונגד קיום תורה. להוסיף תורה.

הרמב"ם מסביר ששנין התענית אינו רק אבלות אלא כדי לזכור ולתקן: תיקון תשובה ומצוות וגדלות רוח בישראל. ממילא, אנו מבינים שגם בחגים עלינו לחקו. בזמן הזה יש לחקו את שחכת התורה וההעברה על הדת. כשאנו נפגשים במציאות ההיסטורית של "להשכיחם ותרתיך" — ענין ימים אלה הוא לעשות את ההיפך של "להשכיחם", ממילא מובן שבחנוכה צריך להוסיף לימוד תורה ודבקות בתורה. גם בירושלים, מתוך אוירה של ירושלים, יש לחקו ימינו על "להשכיחם ותרתיך" ובהקשר זה.

13 חמס ע"י הגרות והגזירות זכו למאור התורה וכמש"כ שכתב ומשענתך המה יחמוני שדייקא ע"י השבט מוסר בא להם המשענת ביתר שאת וכדאיחא בפרקי היכלות (פ' כז) שצבית שני חפ"י שלא שרחה 5 שם שכינה. אבל הדרה יקרה כבודה וגדולתה וכי של תורה לא נתנה עד צית שני ע"ש והמכוון על זמן החשמונאים שהיה החמלת הארת תושב"פ. דחטכה החמלת היסוס שלא נתנו ליכתב כי אסתר הוא סוף הכיסים שניתנו ליכתב (כמ"ש יומא כט). והיינו החמלת 10 תושב"פ. כי היא החמלת מלוא דרצין שהוא רק משרש תושב"פ כמ"ש בגמ' על צרכת כר חנוכה והיכן לטו מלא תסור. ודייקא או ע"י הצער והגזירה נתיסר התושב"פ כמ"ש (צ"ר פ' צ) ותושר זה יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בניצוחיהן ודייקא עי"ז ויאמר אלהים 15 יהי אור והיינו הארת תושב"פ וכדאיחא (תנחומא נח ג) שעל עמלי תושב"פ נא' העם ההולכים בחושך ראו אור גדול אור הראשון וכי וגם לא כפה ההר כניגית רק על תושב"פ לפי שיש בה לפר גדול ונדוד סינה ומנבל ענמו עליה. ועל לימוד תושב"פ נא' ואהבת וגו' 20 ככל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. שאין זוכה לה רק מי שהוא אוהב הקב"ה בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו ע"ש ועליהם נא' ואהבו כאלהם השמש בצברתו שהקב"ה מאיר עיניהם לעל. וזכה יוצן למה אין עושין זכר

נחיון הבית בקרבנות כי הקרבנות המה בטלים כמש"כ 25 למה לי רצ זכיתם אמנם הגרות המרמזים למאור התורה עושין זכר להחיות של החשמונאים כי מזה מתקיים צנו מאור התורה ע"י החיות והתשוקה לאור התורה שהיה להם אז, כי מיד בהתחלת מ"ת היה בתשוקה גדולה כמש"כ ויחן סס ישראל כאיש אחד בלב 30 ב"א" וזה היה על תושב"כ שעל תושב"פ נלרך לכפות עליהם ההר כניגית כדאיחא בתנחומא אבל אח" הדר קבלו מאהבה בימי אחשורש ובטלו המודעה דכפיית ההר כניגית. וגמר התשוקה והגעגועים היה בימי החשמונאים מאד הגרות וע"ז אנו עושין זכר לזה החיות 40 צבותהתשוקה של תושב"פ שהיה אז שעי"ז נשאר בנו בקביעות הארת התושב"פ לעולם וכמש"כ חנוך לנער עפ"י דרכו גם כי חקין לא יסור ממנה וכמכוון המדרש אבל הגרות לעולם: